Orhan ÖRÜCÜ
Elektrik Mühendisi

SORUN SÖYLEYELİM

Elektrik nasıl zam şampiyonu oldu?

- Doğalgazda indirim yapılırken birden bire elektriğe zam yapılmasını anlayamadık. Ekim ayından itibaren geçerli olmak üzere yapılan zammın nedeni nedir?

- AKP Hükümeti, otomatiğe bağlandığı ifade edilen elektrik zamlarına, 1 Ekim 2009 tarihinden itibaren yeni bir zam daha ekledi. Ekim ayında yapılan yüzde 9.8'lik zamla birlikte 2008'den bu yana toplamda yüzde 70'i aştı. AKP Hükümeti genel olarak **"Elektrik zamlarına biz karışmıyoruz, bağımsız kurullar yapıyor"** dese de bu işlemlerin hükümet kaynaklı olduğu açıktır. Başbakan Yardımcısı **Ali Babacan**'ın açıklamasına göre **"Son zamlar enerji KİT'lerinin zararlarının kapatılması"** amacını taşıyormuş. Maliyetlerde düşme olmasına ve talep daralmasına rağmen ne olmuş da enerji KİT'leri zarar etmişlerdir? Bu soruya Elektrik Mühendisleri Odası'nın bir çalışması yanıt veriyor. Çalışmaya göre AKP Hükümeti, özel sektör üreticilerin yüksek karlarını sürdürebilmesi için elektrik tüketimindeki azalma nedeniyle ucuza üretim yapan kamu santralarında kısıtlamaya gidilmiştir. Ucuz üretiminin azaltılması, genel olarak fiyatları artırmıştır. Bu tablodan başta kamu adına toptan elektrik ticareti yapan TETAŞ olmak üzere, enerji KİT'leri olumsuz olarak etkilenmiştir. KİT'leri bu sürece sokan politikaları kim yürütüyor ise zamdan da o sorumludur. Bu zam doğrudan enerji yönetimindeki başarısızlığın faturasını halka ödettirmektir.

- Elektriğe yapılan zamlar günlük yaşamımızı nasıl etkiledi? Genel enflasyon düşük açıklanırken, elektriğe düzenli olarak zam yapılması ne anlama geliyor?

- Elektrik, yokluğu durumunda kıymeti daha net anlaşılan günlük hayatımızın en önemli belirleyicilerinden biridir. Elektrik zamlarının etkisini daha iyi anlayabilmek için Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine bakmak yeterli olacaktır. TÜİK'in Ağustos 2009 verilerine göre, konut ana harcama grubu içinde yer alan elektrik, 2008'den bu yana yüzde 50.56'yı aşan zam oranıyla **"zam şampiyonu"** konumunda bulunuyor. 1 Ekim'den itibaren faturalara yüzde 9.8 olarak yansıyacak olan fiyat artışı da, konut harcama grubunda elektriğin zam şampiyonluğunu perçinleyecek. Aynı dönemler itibarıyla diğer kalemlere bakıldığında elektrik faturasından sonra fiyatı en çok artan kalemleri yüzde 18.35 ile kömür, yüzde 16.93 ile doğalgaz ve yüzde 16 ile su faturası oluşturuyor.

- Elektrik zamları faturalarımıza nasıl yansıyacak? Elektrik için aile bütçemizden kaç lira ayırmamız gerekecek?

- Yeni elektrik tarifesine göre konutlarda çıplak (hizmet bedelleri, vergi ve fonlar hariç) elektrik birim fiyatı, 16.27 kuruştan 18.12 kuruşa çıktı. Böylece çıplak elektrik fiyatına yüzde 11.38 oranında zam yapılırken, her yılın başında belirlenen dağıtım ve perakende hizmet satış bedelleri de yeni tarifeyle artırıldı. Buna göre, dağıtım hizmet bedeli yüzde 1.32, perakende satış hizmet bedeli de yüzde 1.6 oranında zamlı olarak konut kullanıcılarından tahsil edilecek. Konutlardaki kullanıcılar, her türlü bedel dahil olmak üzere nisan ayından bu tarafa 24.53 kuruştan satın aldıkları elektriğe 1 Ekim'den itibaren 26.93 kuruş ödemek zorunda kalacaklar. Böylece 31 Aralık 2007 tarihinde 1 kilovat saat elektrik için 15.81 kuruş ödeyen yurttaşlar, kümülatif olarak yüzde 70.36'ya ulaşan zamla 1 Ekim 2009'dan itibaren 26.93 kuruş ödemek zorunda kalacaklar.

Kilovat saat başına kuruş bazında küçük görülen elektrik zammının, asgari yaşam standardı için gerekli olan 230 kilovat saatlik elektrik tüketimi üzerinden 4 kişilik bir ailenin faturasına yansıtıldığı zaman ise cepleri yakacağı görülecek. Aylık fatura tutarı bu ay 56.4 TL'den 62 TL'ye yükselecektir. 2008'den bu yana yapılan zamlar nedeniyle bir ailenin aylık elektrik faturasındaki artış miktarı ise 25.6 TL'ye ulaşmış olacak.

Tayfun Akgül

Yıllık bazda elektrik faturalarının aile bütçelerine yansımasına bakılacak olursa; 2007 yılında asgari yaşam standardı üzerinden elektrik tüketen bir aile yıllık toplam 436.4 TL ödeme yaparken, 2008 yılında Ocak, Temmuz ve Ekim ayı zamlarıyla aynı miktarda tüketim için 588.9 TL ödemek zorunda kaldı. Bu yıl ise Ocak, Nisan ve Ekim tarife ayarlamaları dikkate alındığında yılsonuna kadar aynı miktarda tüketim karşılığında 696.4 TL ödeyecek. Bugün bir asgari ücretlinin net maaşının 546.5 TL olduğu düşünülürse, zamların boyutu daha iyi anlaşılacaktır. Yıllık bazda 1 maaşından fazlasını elektrik faturasına ayırmak zorunda kalan asgari ücretli, geriye kalan 11 maaşı ile ailesini nasıl geçindirecektir?

- Konut kullanıcıları olarak elektrik zammından olumsuz etkileneceğimiz anlaşılıyor. Diğer kullanıcıların durumu nasıl olacak? Bu işten hiç mi karlı çıkan yoktur?

- Diğer kullanıcılar bazında Ekim 2009 tarifeleri incelendiğinde çıplak elektrik fiyatına en fazla zammın yüzde 11.79 ile sokak aydınlatma bedelleri ve yüzde 11.59 ile tarımsal sulama için yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Aydınlatma bedelleri, dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi sürecinde Hazine'nin üzerine yıkılmış bulunmaktadır. Aydınlatma bedellerine daha fazla zam yapılarak Hazine üzerinden dağıtım şirketlerine daha fazla aktarım yapılması sağlanmış olmaktadır.

Yine dağıtım özelleştirmeleri süreci nedeniyle dağıtım kuruluşlarını satın alan şirketlerin tahsil etmeye başladıkları dağıtım ve perakende satış hizmet bedellerinde de çarpıcı artış içeren düzenlemelere başvurulmuştur. Dağıtım ve perakende satış hizmet bedelleri toplamı 2008 yılından bu yana toplamda yüzde 36.2 ile yüzde 65.3 arasında tarife gruplarına göre değişen oranlarda artırılmıştır. Aynı dönemde kamu eliyle sağlanan iletim hizmeti bedelindeki artış ise yüzde 0-30 arasında tarife gruplarına göre değişen oranlarda zam görmüştür.

1 Ekim'den itibaren yürürlüğe giren tarifede iletim bedellerinde artışa gereksinim duyulmazken, dağıtım ve perakende satış hizmeti bedellerinde bu yıl ikinci kez artış yapılmıştır. Çıplak elektrik fiyatlarına yapılan zamların temel nedeni de dağıtım özelleştirmeleri nedeniyle piyasada oluşan fiyat artışlarının doğrudan tüketicilere yansıtılması isteğidir. Buna yönelik olarak da maliyet bazlı fiyatlandırma denilen ancak otomatik zam olarak işleyen mekanizma devreye alınmıştır. Böylece dağıtım şirketlerine gelir garantisi sağlanmıştır. Bir başka ifade ile bu durumdan karlı çıkanlar, elektrik dağıtım bölgelerini satın alan veya alacak olan özel şirketler olacaktır. ■

ELEKTRİK FATURA BİLDİRİMİ

ENVER

E-mail: bedas.gov.tr

043.01.09.00.00

5.08.1.0

2009/08

71,40 TL

05.08.2009 - 14.08.2009

D.Teşekkür ederiz

- Evimde elektromanyetik alan ölçümü yaptırmak istiyorum. Bu konuda nasıl bir yol izlemeliyim?

- Cep telefonları, baz istasyonları ve enerji nakil hatlarından kaynaklanan elektromanyetik kirlik konusu kamuoyunda ciddi bir duyarlılık oluştu. Cep telefonlarının yaygınlaşması ile birlikte ürkütücü boyutlara ulaşan elektromanyetik kirliliğin düzeyi çeşitli ölçümlerle belirlenebiliyor. Elektrik Mühendisleri Odası'nın bazı şubelerinde bu ölçümleri yapacak teknik olanaklar mevcut. Ankara dışında ölçüm hizmeti veren Gazi Üniversitesi Non-İyonizan Radyasyondan Korunma (GNRK) Merkezi ile de konuya ilişkin temas kurulabilir. (www.gnrk.gazi.edu.tr)

EMO
E-posta: emoenerji@emo.org.tr
Adres: Elektrik Mühendisleri Odası
Ihlamur Sokak No:10
Kızılay-Ankara

Cumhuriyet
E-posta: enerji@cumhuriyet.com.tr
Adres: Ahmet Rasim Sokak No:14
06550 Çankaya-Ankara
Faks: 0312 442 30 10